

SZKOLNY PROGRAM WYCHOWAWCZY

Gimnazjum im. ks. Wacława Rabczyńskiego w Wasilkowie

WIZJA SZKOŁY - *Szkoła uczy myśleć, rozumieć świat i ludzi, współtworzy dobrego człowieka*

MISJA SZKOŁY

Gimnazjum im. ks. W. Rabczyńskiego jest publiczną placówką oświatową w gminie Wasilków. Patronem szkoły jest osoba znana i szanowana przez lokalną społeczność, a niezwykła osobowość i jego dzieła wskazują na potrzebę nauczania i wychowania w duchu wartości.

Nadrzędnym celem szkoły jest ukształtowanie ucznia w oparciu o uniwersalne wartości, które uczą szacunku i poszanowania godności każdego człowieka. Każdy uczeń dba o wartości, posiada zdolności pozytywnego tworzenia i uczenia się, jeśli zapewnić mu taką możliwość. Uczniowie rozkwitają w atmosferze wartości, w korzystnym, bezpiecznym środowisku, przepełnionym wzajemnym szacunkiem i troską, w którym traktuje się ich jak osoby zdolne do uczenia się świadomego dokonywania społecznie wartościowych wyborów.

Wszyscy chcemy aby nasi uczniowie umieli odróżnić dobro od zła. Współczesny świat dostarcza jednak wielu sprzecznych wzorców, w których łatwo się pogubić. Dlatego świadomie uczymy naszych uczniów wartości moralnych rozmawiając o wartościach.

Wartości, tak jak języka, trzeba uczyć od najmłodszych lat. Ucząc wartości pomagamy uczniom zbudować mocny i prawy charakter. Dzięki nim będą stawiać sobie dobre cele i podejmować słuszne decyzje. To najważniejsza inwestycja w ich szczęście.

Celem naszego programu wychowawczego jest poznanie i zgłębienie istoty dziesięciu wartości natury osobistej i społecznej. Te wartości to: pokój, szacunek, miłość, tolerancja, uczciwość, patriotyzm, samorządność (praworządność), szczęście, odpowiedzialność, wolność. Zajęcia w oparciu o powyższe wartości powinny spowodować u uczniów wzrost poczucia własnej wartości, wzajemny szacunek, pozytywne nastawienie i współdziałanie w ich osobistych i społecznych umiejętnościach.

OGÓLNE ZADANIA WYCHOWAWCZE GIMNAZJUM

1. Pomaganie uczniowi w zgłębianiu istoty różnych wartości oraz w dostrzeżeniu praktycznych konsekwencji wcielania ich w życie w odniesieniu do samego siebie, do innych, do społeczności i całego świata.
2. Pogłębianie zrozumienia, motywacji i odpowiedzialności w związku z dokonywaniem pozytywnych wyborów osobistych i społecznych.
3. Inspirowanie ucznia do wyboru własnych osobistych, społecznych, moralnych i duchowych wartości oraz do zrozumienia praktycznych metod ich kształtowania i pogłębiania.
4. Zachęcanie nauczycieli do traktowania edukacji jako sposobu na wykształcenie w uczniach filozofii życia wspomagającej ich dojrzewanie, pełny rozwój i wybory, a tym samym sprzyjającej włączaniu się do społeczności z szacunkiem, pewnością siebie i poczuciem sensu.

ZADANIA SZCZEGÓŁOWE

Rozwój umiejętności społecznych i emocjonalnych

1. Wdrażanie młodzieży do zajęć poświęconych wartościom; wzbudzenie zainteresowania i poczucia przydatności poznawania wartości.
2. Rozpoznanie podstawowych uniwersalnych wartości poprzez ocenę własnych poglądów i własnej kreatywności.
3. Przemyślenie i zrozumienie znaczenia każdej z dziesięciu wartości.
4. Poszerzanie wiedzy o wartościach, umiejętności czerpania radości ze stosowania ich, powiększanie zainteresowania wartościami.
5. Budowanie zachowań opartych na spokoju, miłości, uczciwości i współdziałaniu poprzez poznanie i praktykowanie czynów, których podstawą są wartości.

6. Wzmacnianie poczucia własnej wartości i wiary w siebie. Jestem ważnym i znaczącym obywatelem świata.
7. Nabywanie dystansu do zachowań negatywnych i zrozumienie wpływu czynników emocjonalnych na te zachowania.
8. Poznawanie praw człowieka, poszanowanie własnego widzenia świata, uczenie się formułowania własnego zdania.
9. Rozwijanie umiejętności wyznaczenia sobie celów i odpowiedzialności.

Rozwój umiejętności komunikacji interpersonalnej

10. Poszerzenie świadomości i wrażliwości na skutki zachowań negatywnych w celu osłabienia tych zachowań i wytworzenia pozytywnych zachowań społecznych.
11. Rozwijanie pozytywnych umiejętności interpersonalnych poprzez zrozumienie znaczenia korzystania z wartości i uczenie się komunikacji.
12. Wypracowanie pokojowych metod radzenia sobie z konfliktami, w tym umiejętności rozwiązywania konfliktów.
13. Zwiększenie tolerancji i wytworzenie lub zwiększenie doceniania innych kultur.

Jak wnosić wkład do życia społeczeństwa z szacunkiem, pewnością siebie i z poczuciem celu

14. Zastanawianie się jak praktycznie wprowadzać wartości w społeczeństwach i na całym świecie.
15. Zrozumienie istoty nietolerancji i rozpoznawanie wszelkich przejawów dyskryminacji i fałszu.
16. Zrozumienie wpływu korupcji na społeczeństwo. Kształtowanie postawy uczciwości i odpowiedzialności społecznej i moralnej.
17. Rozwijanie rozumienia środowiska naturalnego oraz odpowiedzialności ekologicznej.
18. Zdobywanie wiedzy o wartościach w odniesieniu do funkcjonowania dużych instytucji społecznych i międzynarodowych.
19. Zapoznanie z zasadami samorządności i rolą oraz kompetencjami samorządu uczniowskiego.
20. Rozwijanie wartości towarzyszących postawie patriotycznej. Kształtowanie szacunku dla tradycji, regionu i ojczyzny.

REALIZACJA ZADAŃ SZCZEGÓŁOWYCH

1. POKÓJ

„Pokój musi zaczynać się w każdym z nas. Dzięki cichej i poważnej refleksji nad jego znaczeniem możliwe staje się nowe i twórcze dochodzenie do głębokiego zrozumienia, przyjaźni i współpracy między wszystkimi ludźmi”

(Javier Perez deCuellar – były Sekretarz ONZ)

Treści	Przykładowe tematy	Przedmioty	Sposoby realizacji
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pokój to coś więcej niż brak wojny 2. Świat pokoju wyrasta z braku przemocy, z akceptacji, sprawiedliwości i porozumienia. 3. Pokój składa się z czystych myśli, czystych uczuć i czystych życzeń. 4. Bycie spokojnym wymaga współczucia i siły. 5. Pokój to główna cecha cywilizowanego społeczeństwa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Moje wartości. 2. Świat Pokoju, świat konfliktów. 3. Budowanie pokoju w szkole. 4. Ręce są od tego, by... 5. Rozwiązywanie konfliktów – co lubimy, a czego nie lubimy. 6. Rozwiązywanie konfliktów – rówieśnicy mediatorami 7. Współcześni bohaterowie pokoju. 	<p>Język polski Historia Wiedza o społeczeństwie Geografia Plastyka Godzina wychowawcza Muzyka</p>	<p>Dyskusja Mapy myśli Układanie piosenek Pisanie listów Plakat Symbole pokoju Zbieranie i analiza informacji Wywiady</p>

2. SZACUNEK

„Szacunek to uznanie i bardzo dobre wychowanie” (Monika Dzikiewicz)

Treści	Przykładowe tematy	Przedmioty	Sposoby realizacji
<ol style="list-style-type: none"> 1. Każdy człowiek jest z natury wartościowy 2. Częścią poczucia własnej wartości jest wiedza o swoich zaletach 3. Szacunek to wiedza o tym, że inni również są wartościowi. 4. Znać własną wartość i szanować wartość innych, to znaczy samemu zyskiwać prawdziwy szacunek. 5. Każdy na świecie ma prawo do życia w szacunku i godności, w tym i ja sam. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zalety moich bohaterów (bohaterów narodowych) 2. Moje dobre cechy 3. Problemy świata (bieda, terroryzm, narkotyki, alkoholizm...) 4. Konflikty – działanie a nie reagowanie 5. Sprawa osobista. 6. Szacunek wobec kolegów/przyjaciół 	<p>Język polski Historia Wiedza o społeczeństwie Geografia Plastyka Godzina wychowawcza Muzyka</p>	<p>Dyskusja Układanie wierszy Pisanie opowiadań Plakat Drzewo cech, talentów, sukcesów Zbieranie i analiza informacji Wywiady</p>

3. MIŁOŚĆ

„Prawdziwe prawo tkwi w dobroci naszych serc. Jeśli nasze serca są puste, nie wypełni ich żaden kodeks prawa czy reforma polityczna” (Lew Tołstoj)

Treści	Przykładowe tematy	Przedmioty	Sposoby realizacji
<ol style="list-style-type: none"> 1. Miłość jako wartość uniwersalna 2. Miłość to zasada, która tworzy i utrzymuje godne i pełne znaczenia związki międzyludzkie 3. Kochać to być dobrym, troskliwym i wyrozumiałym 4. Miłość jest podstawa wiary w równość i dobrą wolę wobec wszystkich 5. Miłość jest katalizatorem zmian, rozwoju i osiągnięć 6. Miłość to dostrzeganie u każdego piękna i wyjątkowości 7. Prawdziwa miłość zapewnia dobro, troskliwość i zrozumienie, usuwa zazdrość i zaborczość	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyobrażanie sobie Świata Miłości 2. Wartości i „antywartości” 3. Kochać to być dobrym, troskliwym i wyrozumiałym 4. Rola przyjaciół w życiu człowieka 5. Rada dla samego siebie 6. Jestem bogatszy o doświadczenia roku 7. Miłość. Różne odcienie miłości 8. Rodzina pełna miłości	Język polski Historia Wiedza o społeczeństwie Plastyka Godzina wychowawcza Muzyka	Mapa myśli Układanie (słuchanie) wierszy, piosnek Dyskusja Wywiad Plakat

4. TOLERANCJA

„Nie zgadzam się z Twoimi poglądami, ale do końca życia będę walczył abyś miał prawo je głosić” (Wolter)

Treści	Przykładowe tematy	Przedmioty	Sposoby realizacji
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tolerancja to wzajemny szacunek poprzez wzajemne zrozumienie 2. Pokój jest celem, tolerancja metodą 3. Tolerancja uznaje indywidualność i różnorodność, przenikając przez maski podziałów i rozładowując napięcia wywołane przez ignorancję. Stwarza możliwości rozpoznawania i odrzucania stereotypów i piętna przypisywanego osobom postrzeganym jako odmienne z racji narodowości, religii i pochodzenia. 4. Nasienie nietolerancji jest lęk i ignorancja 5. Tolerancyjni są ci, którzy wiedzą, jak dostrzegać dobro w ludziach i w okolicznościach 6. Tolerancja to zdolność stawiania czoła trudnościom	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak tolerancji 2. Być w cudzej skórze 3. Nietolerancja na co dzień 4. Przestanie dla świata 5. Rozbrajanie przesądów 6. Czynniki wywołujące nietolerancję 7. Zwiększanie tolerancji	Język polski Historia Wiedza o społeczeństwie Plastyka Godzina wychowawcza Muzyka	Dyskusja Mapa myśli Układanie (słuchanie) wierszy, piosnek Wywiad Plakat

5. UCZCIWOŚĆ

Treści	Przykładowe tematy	Przedmioty	Sposoby realizacji
<ol style="list-style-type: none"> 1. Uczciwość to mówienie prawdy 2. Osoba godna zaufania jest uczciwa i prawdziwa 3. Uczciwość oznacza brak sprzeczności i rozbieżności między myślami, słowami i uczynkami 4. Uczciwość oznacza dobre używanie tego co zostało ci powierzone 5. Istnieje ścisły związek pomiędzy uczciwością i przyjaźnią 6. Ludzkie potrzeby można zaspokoić, ludzką chciwość – nigdy 7. Gdy jestem uczciwy wobec samego siebie i wobec zadań, jakie realizuję, zyskuję zaufanie i inspiruję wiarę u innych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Moje wartości 2. Korupcja i sprawiedliwość 3. Jedna minuta odwagi 4. Prywatność i „wścibscy” 5. Zaufanie 6. Uczciwość a codzienność 7. Przecistawianie się naciskom 	<p>Język polski Historia Wiedza o społeczeństwie Plastyka Godzina wychowawcza Muzyka Wychowanie fizyczne</p>	<p>Dyskusja, Scenki i układanie opowiadań, bajek Mapa myśli Wywiad Opracowanie kodeksu „fair play” na konkursach, klasówkach</p>

6. SZCZĘŚCIE

"Szczęście nie jest dziełem przypadku, ani darem bogów. Szczęście to coś, co każdy z nas musi wypracować dla siebie samego" (Erich Fromm).

"Szczęście to sposób patrzenia na świat" (Marcin Nawalada).

"Szczęście jest zawsze tam, gdzie je człowiek widzi" (H.Sienkiewicz)

Treści	Przykładowe tematy	Przedmioty	Sposoby realizacji
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dawać szczęście i brać szczęście 2. Szczęście panuje wówczas, gdy jest nadzieja i cel 3. Gdy człowiek dobrze życzy każdemu, sam jest wewnętrznie szczęśliwy 4. Szczęścia nie można kupić ani nie można się o nie targować 5. Na szczęście zarabia się czystymi i bezinteresownymi czynami oraz postawami 6. Szczęście umysłu to stan spokoju, w którym nie ma 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czy możemy być twórcami własnego szczęścia? 2. Słowa, które chcę usłyszeć 3. Rada dla samego siebie 4. Czy można kupić szczęście? 5. Przyjmowanie i odrzucanie 6. Dziesięć zasad szczęścia 7. Złudne chwile (narkotyki i wolność od narkotyków) 	<p>Język polski Historia Wiedza o społeczeństwie Plastyka Godzina wychowawcza Muzyka Wychowanie fizyczne</p>	<p>Dyskusja, Układanie wierszy, piosenki, haseł Mapa myśli Rysunek, plakat Opracowanie dekalogu szczęścia</p>

<p>miejsca na wzburzenie czy przemoc</p> <p>7. Miłe budujące słowa tworzą szczęśliwy świat</p> <p>8. Wartości pomagają człowiekowi oceniać swe priorytety i umożliwiają aktywne i zapobiegawcze działania we właściwych momentach życia</p>	<p>8. Co chciałbym osiągnąć we własnym życiu?</p>		
---	---	--	--

7. ODPOWIEDZIALNOŚĆ

"Bóg posługuje się ciszą, by wzbudzić w nas odpowiedzialność za słowa; zmęczeniem, byśmy poznali smak odpoczynku, a chorobami przywołuje błogostawieństwo, jakie niesie nam zdrowie " (Paulo Coelho)

Treści	Przykładowe tematy	Przedmioty	Sposoby realizacji
<p>1. Odpowiedzialność to robienie tego, co do człowieka należy</p> <p>2. Odpowiedzialność to akceptowanie tego, co jest wymagane, i wykonanie tego zadania najlepiej, jak się potrafi</p> <p>3. Jeśli pragniemy, by na świecie było czysto, to naszą odpowiedzialnością jest dbanie o przyrodę</p> <p>4. Osoba odpowiedzialna wie, na czym polega sprawiedliwość, i dopilnuje tego, by każdy otrzymał tyle samo</p> <p>5. Każdy człowiek potrafi poznać własny świat i zachować równowagę pomiędzy swymi prawami i obowiązkami</p> <p>6. Globalna odpowiedzialność wymaga szacunku dla wszystkich istot ludzkich</p> <p>7. Odpowiedzialność to używanie naszych zasobów na rzecz kształtowania pozytywnych zmian</p>	<p>1. Ludzie, którzy swoim wkładem zmieniają świat</p> <p>2. Odpowiedzialność w domu</p> <p>3. Rodzice i dzieci</p> <p>4. Odpowiedzialność za siebie</p> <p>5. Odpowiedzialność ucznia</p> <p>6. Być godnym zaufania</p> <p>7. Prawa Obywatela Świata</p> <p>8. Pracować na rzecz lepszego świata</p> <p>9. Odpowiedzialność to prawość</p>	<p>Język polski</p> <p>Historia</p> <p>Geografia</p> <p>Wiedza o społeczeństwie</p> <p>Plastyka</p> <p>Godzina wychowawcza</p> <p>Muzyka</p> <p>Wychowanie fizyczne</p>	<p>Dyskusja,</p> <p>Układanie Dziennika Odpowiedzialności ,</p> <p>Mapa myśli,</p> <p>Analiza artykułu prasowego,</p> <p>Układanie listu</p>

8. PATRIOTYZM

„Ojczyzna jest darem i zadaniem” (Jan Paweł II)

“Nie pytajmy co może zrobić dla nas ojczyzna. Pytajmy co my możemy zrobić dla niej” (J.F.Kennedy)

Treści	Przykładowe tematy	Przedmioty	Sposoby realizacji
<ol style="list-style-type: none"> 1. Patriotyzm to mój stosunek do przeszłości, teraźniejszości, przyszłości. 2. Patriotyzm to odpowiedzialność za swój kraj. 3. Stare tradycje, kultura, język i przyroda mojego kraju w czasie globalizacji i poszerzenia Unii Europejskiej. 4. W poszukiwaniu tożsamości narodowej, regionalnej i europejskiej. 5. Poznać przeszłość by zrozumieć przyszłość. 6. Współczesny patriotyzm. 7. Rola tradycji i waga kultywowania obyczajów. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czy to zna czy, że niepodległość zwalnia z patriotyzmu? 2. swego nie znacie cudze chwalicie. 3. Różne odcienie patriotyzmu. 4. Nagrobki – źródło informacji o przodkach i historii. 5. Mniejszości narodowe w Polsce. 6. Polskie wielkie osobowości jako autorytety. Kto jest dla nas autorytetem? 7. Moja mała ojczyzna. 8. Stereotyp Polaka czyli nasze wady i zalety. 	<p>Język polski Historia Wiedza o społeczeństwie Plastyka Godzina wychowawcza Muzyka Wychowanie fizyczne</p>	<p>Dyskusja, Układanie wiersza lub listu, Mapa myśli, Rysunek, plakat , Analiza studium przypadku</p>

9. SAMORZĄDNOŚĆ

Treści	Przykładowe tematy	Przedmioty	Sposoby realizacji
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rządzimy się sami. 2. Samoświadomość decydowania o sobie. 3. Jestem za to odpowiedzialny. 4. Prawo a moralność. 5. Moje czyny świadczą o mnie. 6. Samoocena zachowania. 7. Granice wolności aż do obowiązku bycia niepokornym (prawo do protestu). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Po co nam samorząd szkolny, klasowy? 2. Poznajmy prawa i obowiązki gimnazjalisty. 3. Co to jest odpowiedzialność i dlaczego każdy ma jakieś obowiązki? 4. O demokracji w szkole. 5. Idealny samorządowiec czyli właściwy człowiek na właściwym miejscu. 6. „Kto się przeżywa...” czyli prawo do szacunku. 7. Normy pisane i niepisane w naszym życiu. 8. Odpowiedzialność prawna czynów nieletnich. 	<p>Język polski Historia Wiedza o społeczeństwie Plastyka Godzina wychowawcza Muzyka Wychowanie fizyczne</p>	<p>Dyskusja, Układanie haseł, Kampania wyborcza, Mapa myśli Rysunek, plakat , Regulaminy</p>

10.WOLNOŚĆ.

"Wolność jest równa wszystkim skarbow światu" (Ksenofon)

Treści	Przykładowe tematy	Przedmioty	Sposoby realizacji
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wolność człowieka we współczesnym świecie jest wolnością myśli, sumienia, wyznania a także wyrażania własnych poglądów. 2. Wolność może być rozumiana mylnie-jako wielka nieograniczona swoboda, pozwalająca robić „co się chce, kiedy się chce i komu się chce”. Jest to zwodnicze i stanowi niewłaściwe wykorzystanie prawa wyboru. 3. Prawa do pokoju, szczęścia i sprawiedliwości, niezależnie od wyznania, kultury i płci, są przyrodzone i dane każdemu z nas. 4. Pełnia wolności wymaga równowagi pomiędzy prawami a obowiązkami i dokonywania wyborów zgodnie z sumieniem. 5. Wolności wewnętrznej doświadczamy wówczas, gdy pozytywnie myślimy o innych i o sobie. 6. Każdy jest wolny od wszelkich form przemocy psychicznej w kontaktach z rówieśnikami jak i dorosłymi. 7. Działaj kiedy widzisz, że komuś dzieje się krzywda. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wolność i nasza historia. 2. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka. 3. Odpowiedzialność za wszystkich. 4. Poezja i symbole wolności. 5. Granice wolności. 6. Wolność i młodzi ludzie. 7. Pogwałcenie wolności. 8. Prawa dziecka. 9. „Wolność Tomku w swoim domku” – prawo do prywatności. 20. Razem przeciw agresji. 	<p>Język polski Historia Wiedza o społeczeństwie Plastyka Godzina wychowawcza Muzyka Wychowanie fizyczne</p>	<p>Dyskusja, Układanie haseł, Mapa myśli Rysunek, plakat,</p>

W realizacji powyższego programu opieramy się na funkcjonujących w naszym gimnazjum regulaminach:

1. Wewnątrzszkolny System Oceniania i Przedmiotowe Systemy Oceniania
2. Regulamin Gimnazjum - Katalog Praw i Obowiązków Ucznia, Nauczycieli i Rodziców
3. Regulamin Samorządu Uczniowskiego
4. Regulamin dyżurnego klasowego
5. Regulamin dyskotek szkolnych
6. Regulaminy pracowni szkolnych

"Szkoła uczy myśleć, rozumieć świat i ludzi, współtworzy dobrego człowieka"

Wartości, tak jak języka, trzeba uczyć od najmłodszych lat. Ucząc wartości pomagamy uczniom zbudować mocny i prawy charakter. Dzięki nim będą stawiać sobie dobre cele i podejmować słuszne decyzje. To najważniejsza inwestycja w ich szczęście. Wartości przyjęte w programie wychowawczym są rozumiane jako:

- **pokój** - spokój, brak przemocy, łagodność, rozwiązywanie konfliktów
- **szacunek** - grzeczność, troska o dobro i uczucia drugiej osoby
- **miłość** - do swojego kraju, do wybranego celu, do prawdy, ludzi i natury
- **tolerancja** - wzajemny szacunek i wzajemne zrozumienie
- **uczciwość** - rzetelność, prawdomówność, poszanowanie cudzej własności
- **patriotyzm** - miłość do ojczyzny, kultywowanie obyczajów i tradycji
- **samorządność** - współdecydowanie; kierowanie się normami
- **szczęście** - szczęście to sposób patrzenia na świat
- **odpowiedzialność** - dobrowolne odpowiadanie za swe czyny, za dobro innych
- **wolność** - równowaga pomiędzy prawami i obowiązkami; wybory zgodnie z sumieniem

Wartości moralne to drogowskazy życiowe, które kształtują lepszych ludzi, lepsze życie i lepsze stosunki międzyludzkie. Aby nauczyć dzieci wartości moralnych, musimy kierować się nimi na co dzień.

Literatura:

- *Jak konstruować program wychowawczy szkoły* - M.Golczak, E.Złowodzka Jetter, M.Bojarska, M.Paris, wyd.Rubikon Kraków 2001
- *Szkolny Program Wychowawczy* - Katarzyna Koszewska, Elżbieta Tołwińska-Królikowska, wyd. CODN Warszawa 2001
- *Wychowanie w duchu wartości. Wchodzenie w dorosłość* - Diane Tillman, wyd.WSiP Warszawa 2004
- *W stronę kultury dawania* - Krystyna Chałas, wyd."Jedność" Kielce 2001
- *Kształcenie Obywatelskie. Wybór tekstów dla nauczycieli.* - wyd. Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 1996
- *Z demokracją na ty* - wyd. Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 1999
- *Program Wychowawczy Szkoły* - Bogusław Śliwerski, wyd. WSiP Warszawa 2001
- *Edukacja Prawna i Obywatelska* - wyd. Centrum Edukacji Obywatelskiej Warszawa 1998